

สรุปและขอเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษา "ปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่ท้องการของสตรีในเขตชนบทและเขตเมืองของประเทศไทย" ปัจจัยที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ ปัจจัยทางด้านประชากร, โคน้ำ, ระยะเวลาสมรส, อายุของสตรีและอายุของสามี, การตายของทารกและเด็ก, ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม, โคน้ำ, รายได้ของสตรีและของสามี, อาชีพของสตรีและสามี, การทำงานของสตรีก่อนและหลังการสมรส, ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว, การศึกษาของสตรีและของสามี, ความทันสมัย ซึ่งในการศึกษาค้างนี้ใช้การรับการสื่อสารมวลชนของสตรีเป็นตัวแทนในการวัดระดับความทันสมัย, ความคิดในการพึ่งพาบุตรของสตรีและสามี, สำหรับความแตกต่างของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่ท้องการ, ไคจากผลต่างของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่ท้องการ, ผลที่ไคมีความแตกต่างกันเป็น 3 ลักษณะคือ จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ น้อยกว่า, เท่ากับ และมากกว่าจำนวนบุตรที่ท้องการ, ในการศึกษาไคทั้งสมมติฐานหลักว่า ความแตกต่างทางด้านประชากร, เศรษฐกิจและสังคม มีอิทธิพลทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างภาวะเจริญพันธ์ที่แท้จริงและภาวะเจริญพันธ์ที่ท้องการของ สตรีในเขตเมืองและเขตชนบท และมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. ศึกษาความแตกต่างของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่ท้องการ
2. ศึกษาว่าความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่ท้องการว่าเกิดจากปัจจัยไคบ้าง
3. ศึกษาว่าปัจจัยแต่ละปัจจัยมีอิทธิพลต่อความแตกต่างของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่ท้องการอย่างไรบ้าง

ในการศึกษารุ่นนี้ อาศัยข้อมูลจากโครงการสำรวจภาวะเจริญพันธุ์ภาวะการตาย และการวางแผนครอบครัว ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2522 (National Survey of Fertility, Mortality and Family Planning in Thailand, 1979) ซึ่งดำเนินการสำรวจโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างเดือนมีนาคม-พฤษภาคม พ.ศ. 2522 ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน 2,658 ราย และสตรีที่สมรสแล้ว 2,702 ราย แต่ข้อมูลที่นำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นสตรีและสามีที่กำลังอยู่กินด้วยกัน จำนวน 1,729 ราย ในเขตชนบท และจำนวน 355 ราย ในเขตเมือง การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลในการศึกษารุ่นนี้ โคนำเสนอในรูปตารางสถิติ โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ทั้งด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ที่มีอิทธิพลต่อความแตกต่างของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่ท้องการ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม CROSSTABS ได้ค่าสถิติพื้นฐานเป็นอัตราส่วนร้อยละ และใช้สถิติวัดความสัมพันธ์เชิงเนื้อหาโดยใช้ Gamma เป็นการหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่นำมาศึกษา ในการวิเคราะห์ไบนารีระยะเวลาสมรสของสตรี เข้ามาร่วมในการพิจารณาเป็นตัวแปรเงื่อนไขในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความแตกต่างของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่ท้องการกับตัวแปรอิสระอื่น ๆ

สรุปผลการวิจัย

1. จากการศึกษาความแตกต่างของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่ท้องการ พบว่าสตรีส่วนใหญ่ในเขตชนบทและเขตเมือง มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่มากกว่าจำนวนบุตรที่ท้องการ กล่าวคือ สตรีในเขตชนบทร้อยละ 38.7 สตรีในเขตเมืองร้อยละ 36.3 สำหรับสตรีที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อยกว่าจำนวนบุตรที่ท้องการ พบว่าในเขตชนบทร้อยละ 27.5 สตรีในเขตเมืองร้อยละ 25.6 ส่วนสตรีที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่เท่ากับจำนวนบุตรที่ท้องการนั้น พบว่าในเขตชนบทร้อยละ 24.6 และสตรีในเขตเมืองร้อยละ 25.9

2. ในการศึกษารุ่นนี้ โคนำปัจจัยทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ที่มีผลต่อความแตกต่างของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่ท้องการ พบว่า ปัจจัยทางด้านประชากรมีผลต่อความแตกต่างของ

จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่ตองการมากที่สุด โดยอายุของสตรีและของสามี มีผลต่อความแตกต่างของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่ตองการมากที่สุด รองลงมาคือการตายของทารกและ เด็กและมืตศทาง เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนระยะเวลาสมรสของสตรีมีความสัมพันธ์กับความแตกต่างของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่ตองการมากที่สุด และใ้หน้าควแปรนี้ไปใ้เป็นควแปร เงื่อนใ้ในการศึษา ควแปร อีตระอื่น ๆ

3. ปัจจัยทางคานเศรษฐกิจ พวาคความสัมพันธ์มีทั้ง เป็นไปตามสมมติฐาน และไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ดังนี้

3.1 รายใ้ พวารายใ้ของสามีมีความสัมพันธ์ เป็นไปในทางลบ และเป็นไปตามทิศทางที่ใ้ตั้งสมมติฐานไว้ แ้รายใ้ของสตรีมีความสัมพันธ์ไม่เป็นไปตามทิศทางที่ใ้ตั้งสมมติฐานไว้

3.2 อาชีพ พวอาชีพของสตรีและของสามีมีผลต่อความแตกต่างของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่ตองการ ในทิศทาง เกี่ยวกับการสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในเขตชนบท แ้ไม่เป็นไปในทิศทาง เกี่ยวกับการสมมติฐานที่ตั้ง ไว้ในกลุ่มสตรีที่สมรสแล้ว 10 ปีขึ้นไป สำหรับในเขตเมือง พวไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.3 การทำงานก่อนและหลังการสมรสของสตรี พวการทำงาน ก่อนการสมรสของสตรีเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แ้การทำงานหลังการสมรสไม่เป็นไปในทิศทางเกี่ยวกับการสมมติฐานที่ตั้งไว้ แ้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในกลุ่มสตรีที่สมรสแล้ว 10 ปีขึ้นไป

3.4 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว พวไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในเขตชนบทและเขตเมือง แ้เป็นไปในทิศทาง เกี่ยวกับการสมมติฐานที่ตั้ง ไว้ในกลุ่มสตรีที่สมรสแล้ว 10 ปีขึ้นไป

4. ปัจจัยทางคานสังคม พวาคความสัมพันธ์มีทั้ง เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้ง ไว้ดังนี้คือ

4.1 การศึษา พวการศึษาของสตรีและของสามี ความสัมพันธ์ เป็นไปตามทิศทางที่ใ้ตั้งสมมติฐานไว้

4.2 ความทันสมัยของสกรี ซึ่งในการศึกษารุ่นนี้ใช้ตัวแปรที่ใช่ แทนความทันสมัยคือ การเปิดรับสื่อสารมวลชน พบว่าความสัมพันธ์เป็นไปทางทิศทางที่โค้งงอสมมติฐานไว้

4.3 ความคิดในการพึ่งพาบุตร พบว่าไม่เป็นไปทางสมมติฐานที่กล่าวไว้ ในสามีและสกรีในเขตเมือง แต่พบว่าเป็นไปทางทิศทางที่โค้งงอสมมติฐานไว้ในสกรี เขตชนบท สำหรับสกรีในเขตเมือง พบว่าเป็นไปทางทิศทางที่โค้งงอสมมติฐานไว้ในกลุ่มสกรีที่สมรสแล้ว 10 ปีขึ้นไป

ผลจากการวิเคราะห์ทั้งกล่าวข้างต้น ซึ่งนอกจากวิเคราะห์โดยใช้กราฟ ส่วนร้อยละแล้ว ยังใช้สถิติวัดความสัมพันธ์ในเชิงเนื้อหา โดยการใช้ γ เป็นการหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่นำมาศึกษาทั้งด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ที่มีผลต่อความแตกต่างของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่กองการ พบว่าโดยทั่วไปผลการศึกษาที่ได้มีค่าความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำเป็นส่วนใหญ่ และปัจจัยทางด้านประชากรมีผลต่อความแตกต่างของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่กองการมากที่สุด โดยที่ตัวแปรอายุของสกรีมีผลต่อความแตกต่างของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่กองการสูงที่สุด ค่า γ เท่ากับ 0.43 และ 0.42 ในเขตชนบทและเขตเมืองตามลำดับ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในระดับรองลงมา ได้แก่ อายุของสามี มีค่า γ เท่ากับ 0.44 และ 0.36 ในเขตชนบทและเขตเมืองตามลำดับ ลำดับต่อไปได้แก่ -0.22 และ 0.29 ในเขตชนบทและเขตเมืองตามลำดับ สำหรับการเปิดรับสื่อสารมวลชนในเขตเมือง มีค่า γ เท่ากับ -0.21 แต่มีค่าความสัมพันธ์ในระดับต่ำในเขตชนบทคือเท่ากับ -0.09 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ที่มีผลต่อความแตกต่างของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่กองการ ในระดับต่ำมาก ได้แก่ รายได้ของสกรีและสามี, อาชีพของสกรีและสามี, การทำงานก่อนและหลังการสมรสของสกรี, ฐานะทางเศรษฐกิจและครอบครัว, ความคิดในการพึ่งพาบุตรของสกรีและสามี ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความแตกต่างของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่กองการในระดับต่ำที่สุด ได้แก่ การทำงานหลังการสมรสของสกรี ค่า γ เท่ากับ -0.00 และ -0.03 ในเขตชนบทและเขตเมืองตามลำดับ ผลการศึกษากังกล่าวแล้ว เมื่อใช้ตัวแปรเงื่อนไขโดยใช้ระยะเวลาสมรสเป็นตัวแปรคุมแล้ว พบว่าความสัมพันธ์

เชิงส่วน (Partial relationship) มีผลสอดคล้องกับความสัมพันธ์เดิม (Original relationship) ในกลุ่มสตรีที่มีระยะเวลาสมรส 10 ปีขึ้นไป เนื่องจากตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นสตรีที่มีระยะเวลาสมรสเท่ากับ 10 ปีขึ้นไป ทำให้การกระจายของข้อมูลยักยอกไปในกลุ่มสตรีที่มีระยะเวลาสมรส 0-4 ปี และ 5-9 ปี ซึ่งทำให้ค่าความสัมพันธ์ที่ได้ในกลุ่มนี้แตกต่างจากความสัมพันธ์เดิมมาก จึงได้เน้นค่าความสัมพันธ์ที่แสดงความสัมพันธ์เดิมและความสัมพันธ์ในกลุ่มสตรีที่มีระยะเวลาสมรส 10 ปีขึ้นไป (ดูสรุปในตารางที่ 39)

ผลการศึกษาในครั้งนี้น่าจะเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาในเรื่องนี้ในโอกาสต่อไป และจากการศึกษาในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะที่ไต่จากประสบการณ์ในการศึกษาวิจัย ดังนี้คือ

จากการศึกษาวิจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความแตกต่างของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่ต่องานนี้ พบว่า ตัวแปรอายุของสตรี และระยะเวลาการสมรสของสตรี มีอิทธิพลต่อความแตกต่างของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่ต่องานมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การตายของทารกและเด็ก ดังนั้น การที่จะลดความแตกต่างของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ กับจำนวนบุตรที่ต่องานให้ลดลงไปอีก ควรพิจารณาถึงระยะเวลาสมรส ซึ่งขึ้นกับอายุแรกสมรส จึงควรมีมาตรการการส่งเสริมการยืดอายุแรกสมรสของสตรี และการให้บริการทางการแพทย์ การสาธารณสุข รวมทั้งบริการค่านอนามัยแม่และเด็กให้ดียิ่งขึ้น เพื่อลดอัตราการตายของทารกและเด็ก ซึ่งน่าจะเป็นผลทำให้ลดความแตกต่างของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ กับจำนวนบุตรที่ต่องานได้ในอนาคต และในขั้นสุดท้ายจะทำให้มีผลต่อการลดภาวะเจริญพันธ์

ตารางที่ 39 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างระหว่างจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่และจำนวนบุตรที่ตองการ และความเป็นไปไ้ในทาง เกี่ยวกับสมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ	เป็นไปในทาง เกี่ยวกับสมมติฐาน		ค่าความสัมพันธ์ที่วัดด้วย ϕ	
	ชนบท	เมือง	ชนบท	เมือง
1. ปัจจัยทางบ้านประชากร				
1.1 ระยะเวลาในการสมรส	เป็น	เป็น	0.67	0.54
1.2 อายุของสตรี	เป็น	เป็น	0.43	0.42
1.3 อายุของสามี	เป็น	เป็น	0.44	0.36
1.4 การตายของทารกและเด็ก	เป็น	เป็น	0.23	0.18
2. ปัจจัยทางคามเศรษฐกิจ				
2.1 รายได้ปีที่แล้ว	เป็น	เป็น	-0.03	-0.10
2.2 รายได้ปัจจุบันของสตรี	ไม่เป็น	ไม่เป็น	0.02	0.04
2.3 อาชีพของสามี	เป็น	ไม่เป็น	-0.05	0.10
2.4 อาชีพของสตรี	เป็น	ไม่เป็น	-0.03	0.07
2.5 การทำงานก่อนการสมรส	เป็น	เป็น	0.08	0.15
2.6 การทำงานหลังการสมรส	ไม่เป็น	ไม่เป็น	-0.00	-0.03
2.7 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	ไม่เป็น	ไม่เป็น	-0.07	0.03
3. ปัจจัยทางคามสังคม				
3.1 การศึกษาของสามี	เป็น	เป็น	-0.12	-0.13
3.2 การศึกษาของสตรี	เป็น	เป็น	-0.22	-0.29
3.3 การเปิดรับสื่อสารมวลชน	เป็น	เป็น	-0.09	-0.21
3.4 ความคิดในการพึ่งพาบุตรของสามี	ไม่เป็น	ไม่เป็น	0.05	0.14
3.5 ความคิดในการพึ่งพาบุตรของสตรี	เป็น	ไม่เป็น	-0.09	0.04